

وزارت جهاد کشاورزی

معاونت امور تولیدات دامی

مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی کشور

دستورالعمل اجرایی پروژه توسعه ای گله های گاو میش کشور

گروه دام سنگین

زمستان سال ۱۴۰۲

تاسیس ۱۳۳۲

بسمه تعالی

مقدمه :

گاومیش های موجود در کشور با جمعیتی بالغ بر 230 هزار راس در مناطق مختلف ایران زیست می کنند که بیشترین جمعیت گاومیش مختص نژادهای خوزستانی در جنوب کشور میباشد، نژادهای آذری در مناطق غربی کشور (استانهای آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل)، نژاد مازندرانی در مناطق شمال کشور (استانهای گیلان، مازندران و گلستان) را به خود اختصاص داده اند و همچنین پراکندگی گاومیش در دیگر استانهای کشور به عنوان سرمایه ملی و ذخایر استراتژیک کشور محسوب می شوند و به همین جهت حفظ و حراست و ازدیاد جمعیت آنها از ارزش و اهمیت بسیاری برخوردار است. در اکثر کتب دامپروری از گاومیش به عنوان دام هزاره سوم یاد میشود، این دام کم توقع از نظر تغذیه و نیز مقاوم به بیماریها پس از هزاران سال انتخاب طبیعی و مصنوعی و نیز گذر از موانع بسیار و با غلبه بر تمامی شرایط نامساعد محیطی همچنان به حیات خویش ادامه داده و به تکثیر و ازدیاد نسل پرداخته اند و همچنین نسبت به بسیاری از محدودیت های محیطی سازگاری پیدا کرده اند. این مسئله بخصوص با افزایش تولید محصولات دامی (شیر و گوشت با کیفیت) و فراوری محصولات جانبی، لزوم حفظ تنوع ژنتیکی در گاومیش های بومی را الزامی ساخته است چرا که یک گونه بدون تنوع ژنتیکی کافی قادر به سازگاری با تغییرات محیطی و مبارزه با بیماریها و انگل ها و ... نیست. غالب گاومیش های نگهداری شده در روستاهای کشور میباشد که سهم به سزایی در تأمین مواد لبنی و دامی کشور را دارند. پرورش و نگهداری گاومیش در مقایسه با سایر حیوانات با توجه توقع کم تغذیه و سازگاری با شرایط اقلیمی و آب و هوایی مناطق مختلف مقرون به صرفه بوده و کمتر به بیماریهای دامی مبتلا شده و استرس های محیطی (مدیریتی و تغذیه ای و اقلیمی) را به راحتی تحمل می نمایند. شایان ذکر است ایجاد واحد های پرورش گاومیشداری صنعتی و نیمه صنعتی در استانهای گیلان، سمنان، اصفهان، خوزستان گواه بر این ادعا است که پرورش و نگهداری آن اقتصادی و مقرون به صرفه است.

طبق آمارهای ارائه شده، تولید محصولات گاومیش عمدتاً در سطح روستاها و شهرهای کوچک کشور می باشد لذا ضرورت توسعه و ساماندهی گاومیش از طریق تلقیح مصنوعی، به جهت افزایش جمعیت و راندمان تولید در واحدهای روستایی امری اجتناب ناپذیر می باشد.

اهداف و ضرورت اجرای پروژه:

- 1) توسعه و گسترش تلقیح مصنوعی در سطح گاو میشداریهای روستایی و پیشرفت ژنتیکی
- 2) بهبود مدیریت، افزایش جمعیت و راندمان تولید محصولات لبنی و ارگانیک در واحدهای گاو میش داری
- 3) ساماندهی تولیدات گاو میش از دامداری تا صنایع تبدیلی (زنجیره جمع آوری شیر)
- 4) جمع آوری اطلاعات تلقیح مصنوعی گاو میش بعنوان مهمترین ابزار در اصلاح نژاد و اجرای آزمون نتاج و انتخاب کلچه جهت اجرا در گله های پشتیبان

تعاریف:

- قانون: قانون نظام جامع دامپروری (ماده 12 و 17)
- وزارت: وزارت جهاد کشاورزی
- مرکز: مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی کشور
- معاونت: معاونت بهبود تولیدات دامی استان
- سازمان: سازمان جهاد کشاورزی استان
- پیمانکار: برابرماده 7 قانون شرایط عمومی پیمان، پیمانکار شخص حقیقی یا حقوقی است که سوی دیگر امضاء کننده پیمان است و اجرای موضوع پیمان را بر اساس اسناد و مدارک پیمان بر عهده گرفته است (اتحادیه دامداران، تعاونی ها، شرکت های خدمات دامپروری، کارشناسان مورد تایید سازمان نظام مهندسی).
- دامدار: به شخص حقیقی یا حقوقی که به نگهداری و پرورش یک یا چند نوع دام اشتغال داشته باشد، دامدار گفته می شود. تاسیس ۱۳۳۳
- دامداری روستایی: دامداری که در داخل و حاشیه روستا احداث گردیده است.
- دامداری صنعتی: نگهداری و پرورش یکی از انواع دام های اهلی را با استفاده از شیوه های متداول و پیشرفته علم دامپروری دامداری صنعتی می گویند.
- گله پشتیبان: گله هایی که دارای حداقل 5 راس دام ماده مولد می باشند و امکانات و تجهیزات لازم برای شیردوشی (ثابت و سیار) و امکان انجام تلقیح مصنوعی و ثبت اطلاعات را داشته باشند، که از داده های آنان در امور اصلاح نژادی استفاده گردد.

عملیات: منظور عملیات اجرایی اصلاح نژادی (ثبت مشخصات، رکوردگیری شیر و ترکیبات آن، تلقیح مصنوعی، رکورد برداری وزن و ..)
این پروژه فقط در گله های توسعه ای اجرا می گردد:

- **گله توسعه ای:** در این بخش با استفاده از اعتبارات ملی و استانی در سطح گاو میشداریهای صنعتی، نیمه سنتی و سنتی عملیات تلقیح مصنوعی در گاو میش صورت می پذیرد و در صورتیکه گاو میشداری تحت پوشش مرکز بوده و دارای کد گله و شماره گوش 15 رقمی از برنامه جامع هویت گذاری باشد تلقیح مصنوعی کلیه گاو میش های فحل شده بلامانع است و به منظور مدیریت بهتر گاو میش هایی که قبلا هویت گذاری شده اند در اولویت میباشند.
- به منظور تسریع در انجام عملیات تلقیح مصنوعی، مامور تلقیح مصنوعی موظف است راهنمایی های لازم را به گاو میشدار انتخاب شده (گله توسعه ای) جهت انجام عملیات فوق در دستور کار خود قرار دهد و به منظور افزایش عملکرد با گاو میشدار در تماس باشد.
- عملیات اجرایی (تلقیح مصنوعی) برای گله های توسعه ای از طریق عقد قرارداد با پیمانکاران بخش خصوصی واجد شرایط و یا مامورین تلقیح مصنوعی (با تائید معاونت بهبود تولیدات دامی استان) انجام خواهد شد.

▪ مراحل ثبت و اجرایی پروژه در گله های توسعه ای گاو میش

- ورود اطلاعات پیمانکار یا مامورین تلقیح مصنوعی و اطلاعات گاو میشدار توسط راهبر استان در سامانه هویت گذاری الزامیست.
- شناسایی گله های گاو میش توسط مامورین تلقیح مصنوعی طرف قرارداد با پیمانکار، دریافت کد گله و شماره گوش 15 رقمی از سامانه جامع هویت با هماهنگی معاونت بهبود تولیدات دامی و یا اتحادیه دامداران استان انجام میگردد.
- ورود اطلاعات گله، کد گله و شماره ثبت 15 رقمی بین المللی اخذ شده از سامانه هویت در سامانه اصلاح نژادی دامهای سنگین نیز جهت صدور شناسنامه ضروریست. در غیر این صورت هنگام ورود اطلاعات در سامانه امکان پذیر نمی باشد، جهت راهنمایی بیشتر با کارشناسان مرکز هماهنگی شود.

➤ در همین راستا جهت صرفه جویی در هزینه، گله های گاومیش های که قبلا در سامانه هویت ثبت گردیده اند جهت اجرای پروژه و انجام تلقیح مصنوعی در اولویت هستند.

الف) ثبت مشخصات:

نصب شماره گوش 15 رقمی، ورود اطلاعات شجره گاومیش جهت صدور شناسنامه در سامانه اصلاح نژاد دام سنگین این مرکز ضروریست.

- 1) حداکثر یک ماه پس از تولد گوساله عملیات نصب پلاک گوش باید انجام شود.
- 2) در روستاهایی که تعداد دام گله ها کم می باشد تعریف یک کد گله برای روستا کفایت میکند.

ب) تلقیح مصنوعی

تلقیح مصنوعی گاومیش با اسپرم کلچه های ممتاز جهت بهبود ژنتیکی میبایست مورد تایید مرکز و معاونت بهبود تولیدات دامی استان باشد.

- 1) بعد از تلقیح گاومیش ورود اطلاعات اسپرم مصرفی در سامانه اصلاح نژاد دام سنگین انجام گردد.
- 2) تعداد دفعات تلقیح برای دامهای تحت پوشش حداقل یک و حداکثر 2 تلقیح پیش بینی شده است.
- 3) پیمانکار موظف است فقط از مأمورینی استفاده نماید که دارای مجوز مهارت تلقیح مصنوعی معتبر هستند.

الف) شرح وظایف مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی کشور:

- 1) تعیین حجم عملیات و اعتبارات پروژه برای هر سال و اعلام به استانهای تحت پوشش پروژه.
- 2) ارسال دستورالعمل اجرای پروژه به استانهای مجری.
- 3) ایجاد امکانات نرم افزاری و پشتیبانی از سامانه های اصلاح نژادی مرکز
- 4) نظارت عالیه بر پروژه در حال اجرای هر استان.

ب) شرح وظایف معاونت بهبود تولیدات دامی استان :

- 1) تنظیم قرارداد بین پیمانکار یا مامور تلقیح مصنوعی و معاونت جهت اجرای پروژه و ارسال یک نسخه از فایل قرارداد به مرکز

- 2) جذب اعتبارات تعیین شده در مهلت اعلام شده.
- 3) تهیه گزارش نحوه هزینه کرد اعتبارات تخصیصی.
- 4) آموزش و باز آموزی مامورین تلقیح مصنوعی با هماهنگی مرکز.
- 5) گزارش مستمر ماهیانه به مرکز اصلاح نژاد و نظارت مداوم بر روند اجرای پروژه.
- 6) نظارت بر اجرای صحیح پروژه و ورود اطلاعات تلقیح گاو میش های تحت پوشش در سامانه مرکز.

ج) شرح وظایف پیمانکار:

- 1) شناسایی گله های واجد شرایط پروژه ساماندهی و توسعه گاو میش.
- 2) انجام کلیه مراحل مرتبط با دریافت کدگله و شماره پلاک بین المللی (15 رقمی) و ورود اطلاعات به سامانه اصلاح نژاد دام سنگین مرکز.
- 3) رعایت استاندارد انتخاب شماره های گوش گونه گاو میش طبق دستورالعمل واحد هویت گذاری مرکز.
- 4) تهیه اسپرم های مصرفی از گلچه های ممتاز با تایید مرکز به منظور برقراری ارتباط ژنتیکی.
- 5) پیمانکار موظف است نسبت به بکار گیری مامورین تلقیح ماهر و دارای مجوز تلقیح مصنوعی معتبر از مرکز اقدام نماید.

د) شرح وظایف دامدار:

- 1) همکاری با پیمانکار یا مامور تلقیح مصنوعی و معاونت استان.
- 2) تامین شرایط لازم برای تلقیح مصنوعی گاو میش.

ماده 5 - تعرفه خدمات:

خدمات این پروژه شامل پلاک گوش 15 رقمی و تلقیح مصنوعی گاو میش و ورود اطلاعات در سامانه اصلاح نژادی دامهای سنگین مرکز می باشد که مبلغ تعرفه کلی برای هر راس 380 هزار تومان در نظر گرفته شده است.

توضیح: هزینه کرد فعالیتهای اصلاح نژادی با توجه به جمعیت گله، دوری و نزدیکی گله های تحت پوشش و ... به عهده معاونت بهبود تولیدات دامی استان میباشد به نحوی که از مبلغ اعلام شده تجاوز نکند.

همچنین نظر به اینکه اعتبارات ابلاغی مربوط به بازه زمانی یکساله می باشد، لذا استانه‌ها از زمان ابلاغ اعتبارات به مدت یکسال کاری فرصت دارند نسبت به جذب و گزارش عملکرد پروژه وفق موافقتنامه یارانه نهاده‌ها اقدام نمایند.

پروژه گاو میش (توسعه ای)		
ردیف	فعالیت	اعتبار به ازای هر فعالیت (ریال)
1	هزینه اسپرم (دو دز)	900000
2	دستمزد تلقیح با ملزومات و ثبت سامانه (برای دو بار تلقیح)	2900000
	جمع	3800000